

Народна библиотека Пирот је најстарија установа културе у Пироту, намењена најширој јавности. Године 2014. обележила је значајан јубилеј – 135 година Пироту, Ипак, библиот се за 1 Градски

Извештај о раду Народне библиотеке Пирот за 2016.

Пирот, март 2017.

књижницу са читаоницом, која ће у наредним деценијама постати једно од најзначајнијих културних средишта пиротског краја. Библиотека, која је 1980. године за своје заслуге у развијању мреже сеоских огранака награђена тада најпрестижнијом наградом у области библиотекарства „Милорад Панић Суреп“, данас нема ни један стационарни огранак. Од 1994. године Народна библиотека Пирот матична је за подручје Пиротског округа, своје матичне функције остварује у општинама Пирот, Бабушница, Бела Паланка и Димитровград.

Садржај

Основни подаци о Народној библиотеци Пирот.....	1
Делатност.....	2
Законски оквир.....	2
Реализоване активности.....	3
Простор.....	3
Опрема.....	3
Финансирање Библиотеке.....	4
Кадар.....	4
Организациона структура Народне библиотеке Пирот.....	6
Матична служба.....	6
Културна и јавна делатност.....	8
Служба за набавку и обраду библиотечке грађе.....	9
COBISS.....	11
Завичајно одељење.....	11
Позајмна одељења.....	13
(одељење за одрасле кориснике, одељење за децу и научно).....	13
Научно одељење.....	13
Позајмно одељење за рад са одраслим корисницима.....	14
Дечје одељење и одељење за младе.....	15
Директор.....	16
Управни и Надзорни одбор.....	16
Управни одбор.....	16
Надзорни одбор.....	17
Закључак.....	17

Основни подаци о Народној библиотеци Пирот

Назив установе: Народна библиотека Пирот

Седиште: Пирот, Бранка Радичевића 10

Оснивач: Град Пирот

ПИБ: 100355955

Телефон: 010/313-744, 010/312-439

Шифра делатности: 9101 – библиотечко-информациона делатност

Матични број: 07211660

www.nbpi.org.rs

Народна библиотека Пирот је најстарија установа културе у Пироту, намењена најширој јавности. Године 2014. обележила је значајан јубилеј – 135 година од оснивања Читаонице у Пироту, претече данашње Библиотеке. Ипак, почетак организоване библиотечке делатности везује се за 1947. годину када је 17. маја Градски народни фронт основао књижницу са читаоницом, која ће у наредним деценијама постати једно од најзначајнијих културних средишта пиротског краја. Библиотека, која је 1980. године за своје заслуге у развијању мреже сеоских огранака награђена тада најпрестижнијом наградом у области библиотекарства „Милорад Панић Суреп“, данас нема ни један стационарни огранак. Од 1994. године Народна библиотека Пирот матична је за подручје Пиротског округа.

Народна библиотека располаже са преко 75.000 књига, фондом периодике од 215 наслова, разноврсном некњижном грађом. Од информационих инструмената Библиотека поседује ауторски, насловни, стручни, предметни и електронски каталог. Стручна обрада књижне грађе је аутоматизована, од 2007. године на COBISS платформи.

Библиотека је смештена на две локације у самом центру града. Већина служби и позајмно одељење за децу пресељени су почетком 2006. године у зграду Дома Војске, док је позајмно одељење за одрасле кориснике са читаоницом остало на старој адреси, у улици Бранка Радичевића. Простор у коме се налази Библиотека (810 м²) је ненаменски и недовољан за једну овакву установу.

Поред обављања основне библиотечко-информационе делатности, Библиотека је и организатор бројних књижевних сусрета, промоција, изложби, предавања, округлих столова, семинара посвећених темама везаним за библиотекарство, културни идентитет. Године 2012. године у сарадњи са Народном библиотеком „Детко Петров“ из Димитровграда је организовала значајан међународни стручни скуп „Библиотеке и тинејџери“, који је окупио преко 70 библиотекара из Србије и Републике Бугарске.

Гости пиротске Библиотеке била су најзначајнија имена наше књижевности: Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Светлана Велмар-Јанковић, Горан Петровић, Драган

Великић, Милисав Савић, Владимир Пиштало, Гордана Ћирјанић, Владан Матијевић, Љубица Арсић, Драган Јовановић Данилов, Дејан Алексић, Михајло Пантић и многи други. Библиотека традиционално организује пропратне програме *Салона књиге и графика* и *Пиротског културног лета*, као и смотру рецитатора, „Читалачку значку“ и Фестивал стрипа, издавач је и промотер многих завичајних публикација међу којима је свакако најзначајнији *Пиротски зборник*.

Народна библиотека Пирот, без обзира на услове рада који су далеко од стандардних, настоји да стално унапређује своју улогу посредника између књиге/информација и корисника кроз континуирано побољшање услова за рад и унапређивање и осмишљавање услуга које пружа својим корисницима: електронска читаоница, интернет кутак на дечјем одељењу, бесплатан приступ интернету, колекција аудио књига (тзв. *аудио библиотека* која садржи осамдесет две звучне књиге намењене слепим и слабовидим лицима), библиотека за младе, тзв. *тинејџерски кутак*, профилисано научно одељење, читаоница за лица са потешкоћама у читању, проширено и реконструисано позајмно одељење за децу и младе... Циљ Библиотеке је да својим корисницима омогући перманентно образовање, да промовише културу читања од најмлађег узраста, негује завичајност и њене највеће уметничке вредности, између осталог и кроз издавачку делатност Библиотеке која је и у 2016. години била посебно богата и разноврсна.

Усмереност на кориснике и задовољење њихових потреба кроз стално проширивање и богаћење услуга остаје суштина нашег рада. Библиотекар је ту да омогући сусрет знања и корисника на правом месту и у право време, непрекидно тражећи начин, путоказ и решење како да се прилагоди новонасталим променама и да узме активно учешће у креирању нових.

Делатност

Библиотечко-информациона делатност, по новом Закону о библиотечко-информационој делатности (*Службени гласник РС*, бр. 52/11), обухвата прикупљање, обраду, заштиту, чување, представљање и давање на коришћење библиотечке грађе и извора, као и стварање, размену, позајмицу и дистрибуцију информација које поседују библиотеке, друге установе, организације или удружења у земљи и иностранству а у циљу ширења знања, слободног приступа информацијама и њихове промоције.

Народна библиотека Пирот матичне функције остварује на подручју Пиротског округа, у Пироту и општинама Бабушница, Димитровград и Бела Паланка.

Законски оквир

Правни статус јавних библиотека одређен је Законом о јавним службама (*Сл. гласник РС*, бр. 42/91; 71/94; 79/05), Законом о локалној самоуправи (*Сл. гласник РС*, бр. 9/02, 33/04, 135/04 и 129/07), као и Законом о библиотечко-информационој делатности (*Сл. гласник РС*, бр. 52/11), који библиотеку дефинишу као самосталну јавну установу у области културе за чије су оснивање и рад одговорни органи локалне самоуправе. Нормативни акти Библиотеке усклађени су са новим Законом о култури (*Сл. гласник РС*, бр. 72/09, 13/16, 30/16 - исправка) и Законом о библиотечко-информационој делатности (*Сл. гласник РС*, бр. 52/11).

Реализоване активности

Пораст корисника и услуга, неодступање од интенције да током године културно-јавна делатност буде што разноврснија, богатија и квалитетнија, замена старог и дотрајалог новим библиотечким инвентаром, осавремењивање рачунарске опреме, могућност бесплатног коришћења интернета за све кориснике Библиотеке у електронској читаоници, оснивање читаонице за лица са потешкоћама у читању, односно свих оних који из било ког разлога не могу да користе грађу у стандардном штампаном формату (стари, болесни, дислексични и др), као и уредно ажурирање сајта, улагање у стручно оспособљавање радника, дигитализација, разноврсна издавачка делатност - само су неке од планираних и остварених активности Библиотеке у 2016.

Основни услови за рад Народне библиотеке Пирот, како би успешно реализовала своје програмом рада испланиране активности, су: простор, опрема, кадар и финансијска средства.

Простор

Сигурно један од најважнијих и опредељујућих фактора за успешан рад библиотеке је простор. Простор у коме је била и у коме се Народна библиотека Пирот тренутно налази је у великој мери лимитирајући фактор развоја и унапређења библиотечко-информационе делатности. Током 137 година свог постојања, Народна библиотека Пирот је сељена из једне зграде у другу, последња селидба одиграла се почетком 2006. године. Тренутно рад Библиотеке се одвија на две локације – у Дому Војске, где је део првог спрата адаптиран и уступљен Библиотеци на коришћење и у улици Бранка Радичевића, где је и даље позајмно одељење за одрасле кориснике са читаоницом која је уједно и сала за јавне скупове. И у Дому Војске, који се налази у прилично руинираном стању, и на старој локацији, велики проблем представља прокишњавање а додатна отежавајућа околност је што је већ сада простор позајмног одељење за одрасле кориснике недовољан за смештај расположивог књижног фонда, иако је Библиотека током 2013. успела да у Дому Војске формира научно одељење у које је пребачен велики број стручних књига са позајмног одељења за одрасле.

Опредељењем додатног простора у Дому Војске који је 2014. године прешао у власништво Града Пирота, рад свих библиотечких одељења и служби био би обједињен и синхронизован, чиме би превасходно били задовољни корисници библиотечких услуга. Притом, мора се водити рачуна и о лицима са посебним потребама, старима и немоћнима, мајкама са малом децом и др. Уколико желимо да испоштујемо стандарде којима се регулишу права и обавезе када је у питању доступност библиотечке грађе и услуга, неопходно је и у сваком случају рационалније од изградње лифта да део простора у приземљу зграде Дома Војске буде дат на коришћење Библиотеци.

Опрема

Значајан корак ка модернизацији свог пословања Народна библиотека Пирот учинила је укључивањем у систем COBISS.SR фебруара 2007. године, аутоматизујући стручну обраду монографских публикација на COBISS платформи коју развија Народна библиотека Србије. Приступање пројекту Виртуелна библиотека Србије изискивало је

велико улагање у рачунарску и пратећу опрему, као и обуку особља за рад у систему која још увек траје.

Проблем полица за смештај књижног фонда није алармантан у мери у којој је то био јер се последњих година, за разлику од претходних деценија, издваја за куповину нових које су у складу са прописаним стандардима, од чега се није одступило ни у 2016. години.

Финансирање Библиотеке

Финансирање градских јавних библиотека врши се из градског буџета, сагласно одредбама Закона о култури (*Сл. гласник РС*, бр. 72/09, 13/16). Народна библиотека Пирот се, осим из буџета Града Пирота, финансира и из буџета Министарства културе Републике Србије које подржава рад матичне службе и (су)финансира одређене пројекте, као и из донација и сопствених прихода од чланарине. Финансијска средства се исказују у финансијском извештају, који чини саставни део извештаја о раду.

Народна библиотека Пирот је у 2016. години остварила приходе у укупном износу од 18.322.006 динара. Из буџета Града за делатност Народне библиотеке у 2016. пренето је 17.711.560 динара, 17.492.485 динара за редовне делатности, 159.804 динара за финансирање програма (ПРОГРАМИ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ – програмско буџетирање) и 250.000 динара које је Библиотека добила од Министарства културе за реализацију пројекта „Остваривање матичних функција у 2016. години“. Библиотека је приходовала од Министарства културе додатних 495.102 динара за набавку књига по основу откупа публикација, које је Министарство директно уплатило издавачима.

Планирана средства су у потпуности наменски искоришћена.

Кадар

И пет година након одласка једног радника у пензију, упркос проширењу обима послова и усложњавању услуга, у Народној библиотеци Пирот број запослених је остао непромењен, с тим што је квалификациона структура унапређена. У Библиотеци је тренутно запослено 17 радника, од којих је један на одређено. Сви радници на библиотечким пословима (14), као и радник који, у недостатку квалификованог кадра, обавља административне послове, имају положен стручни испит. Квалификациона структура запослених је усклађена са стандардима препорученом структуром запослених у једној матичној библиотеци.

Како нису донете измене и допуне Уредбе за послове који предвиђају трогодишње студије, две колегинице које су завршиле основне студије на Високој струковној школи и које су стекле звање библиотекара, и даље примају плату вишег књижничара. Плате и додаци запослених обрачунавају се на основу *Закона о платама у јавним службама* и *Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата у јавним службама*. Тренутно важећи коефицијенти за обрачун плата запослених у Библиотеци су: директор - 22,17, дипломирани библиотекар - 17,30, виши књижничар - 13,30, самостални књижничар - 11,40, књижничар - 11,10, организатор материјално-финансијских и општих послова - 11,10 и хигијеничар - 6,70.

Квалификациона структура запослених у Народној библиотеци Пирот, приказана у табелама, дата је у односу на најновији Правилник о систематизацији послова у Народној библиотеци Пирот, који је 2016. године усклађен са Законом о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору (*Сл. гласник РС*, бр. 68/15) и Одлуком о максималном броју запослених у систему локалне самоуправе за 2015. годину (*Сл. гласник РС*, бр. 101/15, 114/15, 10/16 и 22/16), као и са новим Статутом Библиотеке из 2016. године.

Табела 1. Квалификациона структура Народне библиотеке Пирот

квалификациона структура	број извршилаца у 2016.
НКВ	1
ССС	6
ВШС	3
ВСС	7

Табела 2. Квалификациона структура по годинама старости

	20-30 г.	31-40 г.	41-50 г.	51-60 г.	преко 61 г.
НКВ				1	
ССС		1	3	2	
ВШС		1	1	1	
ВСС	1	1	1	2	2

Табела 3. Квалификациона структура по годинама стажа

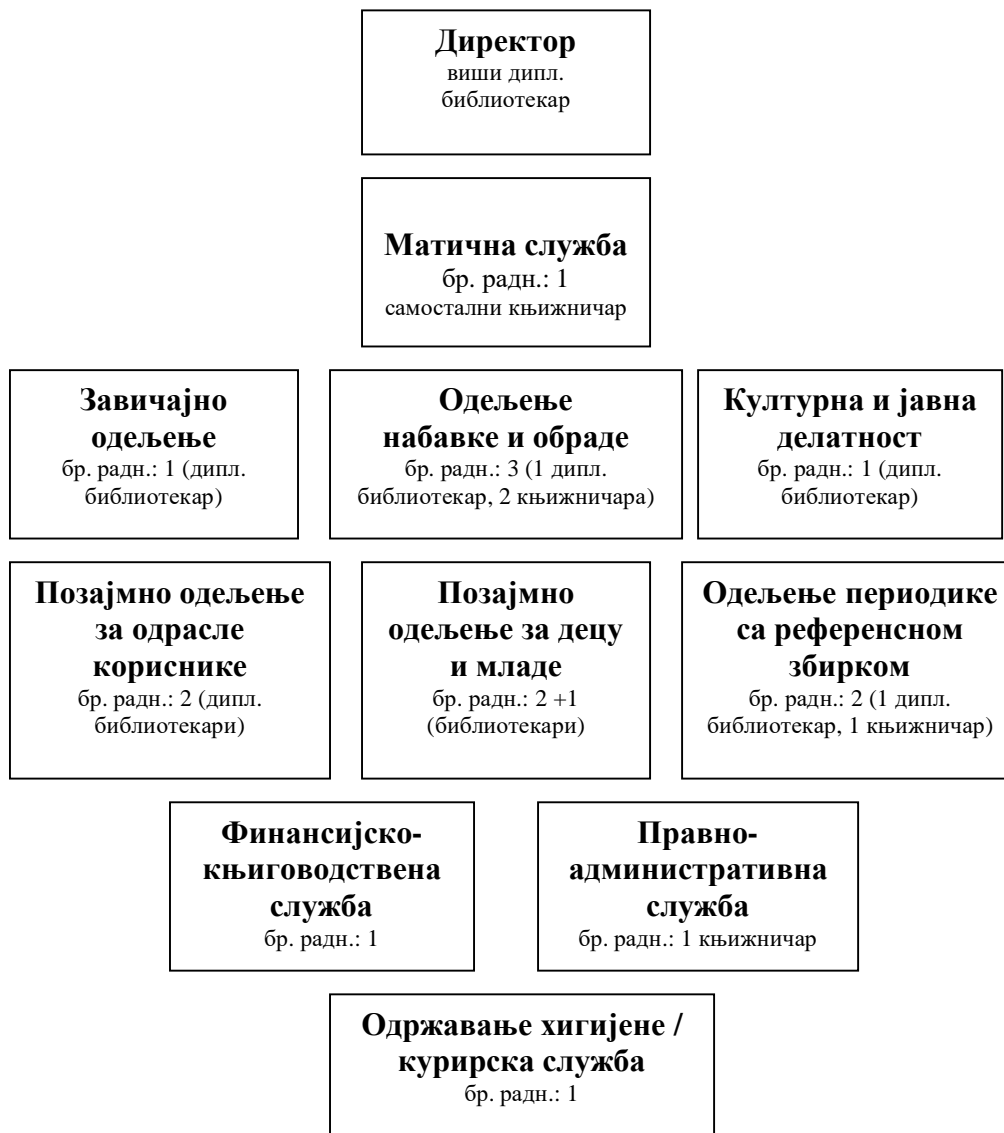
	0-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40
НКВ		1						
ССС			2		1	2	1	
ВШС	1		1		1			
ВСС	2			1	1	1		2

Укупан број стручних библиотечких радника у граду Пироту у складу је са стандардима који за јавне библиотеке одређују једног дипломираног библиотекара/библиотекара и 1 вишег књижничара/књижничара на 5.000 становника. Град Пирот је, према најновијем попису становништва, 2011. године имао 57.911 становника а само место Пирот 38.432 становника, односно потребу за 24 стручна радника у граду, односно 15 стручних радника у Библиотеци у самом Пироту, колико би, сагласно одредбама *Стандарда за јавне библиотеке у Републици Србији (Библиотекар*, бр. 1-4/2010) требало да ради у мрежи јавних библиотека у граду Пироту и колико је и предвиђено новим Правилником о организацији и систематизацији послова. Пошто је Библиотека без стандардне опреме за књиговезницу, проблем заштите и чувања библиотечке грађе који је, с обзиром на актуелни закон о јавним набавкама, израженији него раније решава се ангажовањем уговором о делу стручних лица за обављање поменутих послова. Кад би се указала могућност, Библиотека је конкурисала и у више наврата реализовала са Националном службом за запошљавање пројекат Мера стручне праксе, пружајући незапосленом лицу прилику да се обучи и полаже стручни испит.

Организациона структура Народне библиотеке Пирот

Рад Народне библиотеке Пирот организован је у оквиру следећих одељења и служби:

Матична служба

Вршење матичних функција одвијало се и у 2016. години у складу са групом закона и подзаконских аката који регулишу библиотечко-информациону делатности у Републици Србији.

У 2016. години обављен је надзор над стручним радом у шест библиотека у округу, о чему су састављени записници и достављени библиотекама, школама / општинама, као и Одељењу за истраживање и развој библиотечко-информационе делатности Народне библиотеке Србије. Матичном одељењу НБС достављене су и попуњене анкете са подацима за потребе базе Мрежа библиотека Србије, као и анкета о

најчитанијој књизи у народним библиотекама у Републици Србији у 2016. години и извештај о реализацији откупа Министарства културе РС.

Увид у стање и услове рада обављен је у све три јавне библиотеке у округу, као и у седам школских библиотека. Стручна помоћ библиотекарицама јавних и школских библиотека указана је 26 пута, обављено је и двадесет консултација.

Процес ревизије целокупног књижног фонда Народне библиотеке Пирот успешно је и у предвиђеном року окончан, а у складу са Правилником о инвентарисању, обради, ревизији и отпису библиотечно-информационе грађе и извора, као и вођењу евиденције о библиотечно-информационој грађи и изворима („Службени гласник РС“, бр. 47/13).

Годину 2016. обележило је активно и редовно учешће библиотекара Народне библиотеке Пирот у раду струковних удружења - Заједнице матичних библиотека и Библиотекарског друштва Србије. Осим на X годишњем стручно-научном скупу *Библионет* у Крагујевцу (26 – 28. мај) о теми „Легати и библиотеке целине“, седници ЗМБС (18. април, Београд), састанку секције за матичне библиотеке БДС-а, XIII конференцији Библиотекарског друштва Србије „Корисници библиотечких услуга: историјска перспектива и савремене тендеције“, одржаној у Народној библиотеци Србије 13. и 14. децембра, форуму БДС-а у склопу сајма књига „Библиотеке и набавка књига: статистика, пракса, јавне набавке, откуп“ 27. октобра, као и на трећој Скупштини БДС-а у 2016. години 23. новембра, пиротски библиотекари учествовали су на *Данима библиотека и библиотекара* на новосадском Салону књига (12, 13, 14. и 15. април) и на радионици *Advocacy, Raising Awareness and Communication for Libraries* од 3. до 6. октобра у НБС. Библиотекари Народне библиотеке Пирот колективно су посетили 61. Међународни сајам књига у Београду. У Шумену у Републици Бугарској на међународном стручном скупу чија је тема била „Библиотеке 21. века – праксе, комуникације и ефикасност“, Народна библиотека Пирот представила је своја искуства у организовању традиционалне манифестације „Читалачка значка“. Момчилу Антићу, уреднику културно-јавне делатности у НБП, прихваћен је рад о Радоју Домановићу који ће се наћи и у зборнику радова НБ „Радоје Домановић“ у Рачи.

У склопу сталног стручног усавршавања, Народна библиотека Пирот и Подружница библиотекара Пиротског округа Библиотекарског друштва Србије организовала је семинар „Рад са децом и младима у библиотеци – изазови и перспектива“. Предавачи на семинару су биле виши дипломирани библиотекари Милица Матијевић из Народне библиотеке „Димитрије Туцовић“ у Лазаревцу и Елизабета Георгиев из НБ „Детко Петров“ у Димитровграду, које су упознале присутне библиотекарке јавних и школских библиотека Пиротског округа са начинима рада са децом и младима у библиотеци и улогом библиотеке у промоцији читања и стваралаштва. Крајем октобра акредитовани програм „Библионица: креативност *изван кутије*“, са предавачем вишим дипломираним библиотекарком мр Весна Александровић, водитељем Збирке музикалија, аудио и аудиовизуелне грађе НБС, окупио је тридесетак библиотекара јавних библиотека у Пиротском округу. На акредитованом програму „Ауторско право у библиотечно-информационој делатности“ учествовали су и библиотекари НБП.

Током 2016. године матична служба учествовала је у изради новог Правилника о систематизацији послова у Народној библиотеци Пирот, усаглашеног са Законом о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору (*Сл. гласник РС*, бр. 68/15) и Одлуке о максималном броју запослених у систему локалне самоуправе за 2015. годину (*Сл. гласник РС*, бр. 101/15, 114/15, 10/16 и 22/16) и новог Статута

Библиотеке, усклађен са Законом о култури (Сл. гласник РС, бр. 72/09, 13/16, 30/16 - исправка).

Запослени у Народној библиотеци Пирот су колективно посетили 61. Међународни сајам књига у Београду.

Културна и јавна делатност

Током 2016. године Библиотека је у оквиру своје основне делатности велику пажњу посветила организовању разноврсне програмске активности. Реализовани програми били су планирани, редовно одржавани, добро посећени и тематски разноврсни. Простор читаонице на Позајмном одељењу за одрасле кориснике користиле су многе невладине организације, установе, удружења и појединци (Коло српских сестара, УГ Мир, Центар Е8), остварујући и на тај начин сарадњу са Библиотеком.

Током трајања Салона књиге и графике у 2016. години, гледано из перспективе Библиотеке, најинтересантније је било вишедневно интензивно дружење са пиротским основцима Уроша Петровића, чије књиге за децу померају границе у савременој српској литератури. У време Салона књиге представљена је и књига есеја „Љубав без илузија“ Иване Кузмановић, као и књига прича Добриле Незић написана на дијалекту „Куде штукоше онија дни“.

Од догађаја у пролећним месецима издвајамо књижевно вече посвећено књизи др Тање Петровић, лингвисте и антрополога, под насловом СРБИЈА И ЊЕН ЈУГ и поднасловом „Јужњачки дијалекти између језика, културе и политике“, на коме је учествовао и историчар са Хумболтовог универзитета у Берлину др Ненад Стефанов, промоцију романа „Иследник“ тада актуелног добитника НИИ-ове награде Драгана Великића, представљање најновије књиге Бранкице Дамјановић „Не бих ово могла без тебе“.

Дечјих програма било је током целе године, а издвајамо представу за децу „Од штиклица до шналица“ коју су извели књижевник Раде Јовановић и глумец Крушевачког позоришта Драган Маринковић Маринко. Монодрама је изведена у препуној сали Дома Војске, као поклон ученицима који су учествовали у веома популарном такмичењу „Читалачка значка“. Старији такмичари су, такође, учествовали у промоцији нових и старих књига Весне Алексић, ауторке врло читаних књига за децу и младе. Међународни дан дечје књиге, 2. април, обележен је представљањем књиге за децу Наташе Панић „Ходање унатраг“ у Основној школи „Свети Сава“, уз учешће глумице Александре Пејић из Новог Сада која је извела на Змајевим дечјим играма наглашену ауторкину монодраму за децу.

Народна библиотека Пирот обележила је свој Дан интересантним предавањем о Умберту Еку, чувеном писцу, филозофу, семиотичару... Предавач је био др Душан Живковић, професор на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

Од традиционалних манифестација неизоставно је поменути смотре рецитатора, на којој је наступило педесетак такмичара из пиротских основних и средњих школа, сврстаних у три категорије (млађи, средњи и старији узраст). Стручна комисија оцењивала је избор песме, акцентуацију и дикцију, остваривање мисаоних и емотивних садржаја песме, природност израза и сугестивност рецитовања. Домаћин окружне смотре била је НБ „Вук Караџић“ у Белој Паланци.

Главни догађаји током лета 2016. били су везани за традиционални Фестивал стрипа, а представљена је и књига кратких прича Момчила Антића под насловом „Спарно вече“. У 2016. године представљене су две збирке песама: „Михољско лето“ Бранка Петровића Чоролеје и заједничка књига песама Игора Ђорђевића и Томица Ћирића под насловом „Контра“. Организатор се потрудио, а тако се дешава и у другим приликама када су у питању и завичајна издања, да међу промотерима буду афирмисани познаваоци књижевности. Рецимо, „Контру“ је анализирао Марјан Маринковић, уредник културног програма Библиотеке града Београда.

Почетком августа, у циљу сталног стручног усавршавања за библиотекарe Пиротског округа, организован је семинар „Рад са децом и младима у библиотеци – изазови и перспектива“. Јесењи циклус стручног усавршавања за библиотекарe Пиротског округа настављен је семинаром под називом „Библионица: Креативност за библиотеке/библиотекарe изван кутије“.

У 2016. години представљене су такође и књиге Еве Ранчић („Анахорет“, песме), као и Драгана Јовановића („Танаско и Уснија“, роман) и Бориса Старешине („Антигравитација“, роман). Пиротској тинејџерској и нешто старијој популацији представио се у читаоници Библиотеке као гост и песник Стефан Симић.

На самом крају године у амфитеатру Високе школе струковних студија за образовање васпитача представљен је нови, 41. број *Пиротског зборника* а међу учесницима у програму био је и проф. др Горан Максимовић.

Иначе, у издању Народне библиотеке у Пироту током 2016. године појавиле су се следеће публикације: „Контра“ Игора Ђорђевића и Томице Ћирића, „Спарно вече“ Момчила Антића, публикација поводом VIII Фестивала стрипа у којој су објављени есеји и прикази везани за актуелне теме у свету стрипа, „Анахорет“ Еве Ранчић, „Горња Држина“ Цветка Иванова, као и нови број *Пиротског зборника* са десетак тема из различитих области науке.

Уредник културно-јавне и издвачке делатности Библиотеке је дипломирани библиотекар Момчило Антић.

Служба за набавку и обраду библиотечке грађе

Набавна политика је први и основни задатак свих јавних библиотека које прикупљају, чувају и дају на коришћење разноврсну библиотечку грађу. Планира се у складу са стандардима и темељи на добром познавању структуре корисника и анализи њихових потреба и интересовања. Редовном и осмишљеном набавном политиком обезбеђује се континуирана и квалитетна попуна библиотечких фондова.

Иако се код попуне фондова акценат ставља на пропорционалну набавку разноврсне библиотечке грађе, основу библиотечког фонда у Народној библиотеци Пирот, као и код већине јавних библиотека, и даље представља књига. Поред куповине наменским средствима из градског буџета (479.835 динара је утрошено за ту намену у 2016. години), књижни фонд се попуњава још и куповином сопственим средствима (Библиотека је у ту сврху прошле године издвојила 19.915 динара), поклонима дародаваца, локалним обавезним примерком, претплатом и разменом.

Набавка књига у Народној библиотеци Пирот 1997-2016.

Година	Куповина		Поклон				укупно	% од стандарда (5.450)
		% куповине у набавци	откуп МК	поклон	укупно	% поклона у набавци		
1997	872	54,47	648	81	729	45,53	1.601	29,38
1998	791	42,07	489	600	1.089	57,93	1.880	34,50
1999	900	47,34	521	480	1.001	52,66	1.901	34,88
2000	714	43,48	470	458	928	56,52	1.642	30,13
2001	484	35,33	444	442	886	64,67	1.370	25,14
2002	934	28,30	470	1.896	2.366	71,70	3.300	60,55
2003	519	23,69	378	1.294	1.672	76,31	2.191	40,20
2004	602	34,70	754	379	1.133	65,30	1.735	31,83
2005	665	24,42	509	1.549	2.058	75,58	2.723	49,96
2006	851	41,70	360	830	1.190	58,30	2.041	37,45
2007	1.189	38,07	940	994	1.934	61,93	3.123	57,30
2008	941	28,92	1.646	667	2.313	71,08	3.254	59,71
2009	983	38,03	1.162	440	1.602	61,97	2.585	47,43
2010	1.132	51,48	557	510	1.067	48,52	2.199	40,35
2011	1.326	45,55	1.182	403	1.585	54,45	2.911	53,41
2012	1.275	44,40	1.262	334	1.596	55,59	2.871	52,67
2013	562	16,06	1.211	1.726	2.937	83,93	3.499	64,20
2014	732	25,45	1.219	925	2.144	74,54	2.876	52,77
2015	744	24,12	976	1.364	2.340	75,87	3.084	56,58
2016	851	25,08	912	1.630	2.542	74,91	3.393	62,25
укупно	16.374	32,39	15.134	15.638	30.772	60,88	50.539	46,36

Књижни фонд током године увећан је за 3.393 примерака књига (3.244 наслова). Средствима која су обезбедили оснивач и Библиотека купљена је 851 књига (815 наслова); локалним обавезним премеком Библиотека је дошла до 11 књига, 1.619 књига (1.538 наслова) поклонили су аутори, издавачи и грађани Пирота (процењена вредност поклоњених књига је 585.484 динара). На основу овогодишњег конкурса Министарства културе Републике Србије за откуп публикација за јавне библиотеке, Народна библиотека Пирот је са понуђене листе наслова одабрала 912 примерака нових наслова књига (880 наслова) у вредности од 495.102,27 динара. Иако су нам, због актуелног закона о јавним набавкама, средства за набавку књига преполовљена, куповали смо тако да читаоци нису били ускраћени ни за један нови наслов.

Међу вреднијим поклонима у 2016. години издвајају се поклони Љиљане Вукосав, Весне и Бориса Вакањца, Народне библиотеке Србије, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и др, док је међу поклоњеним публикацијама најзаступљенија белетристика, углавном преводна књижевност, која се и највише чита. Значај поклона је превасходно у могућности да се дође до наслова којих пиротска Библиотека нема или поседује у малом броју примерака, а који нису обухваћени редовним откупом Министарства културе.

COBISS

Народна библиотека Пирот, заједно са још преко 170 библиотека у систему са преко 2,8 милиона библиографских записа у узајамном каталогу, као пуноправна чланица Виртуелне библиотеке Србије (ВБС) и корисник програма COBISS (од фебруара 2007), учествује у систему узајамне каталогизације креирањем записа у узајамну базу података COBIV, као и преузимањем библиографских записа из узајамног у локални електронски каталог. У бази доминирају записи за монографске публикације а број записа за серијске публикације и некњижну грађу је у иницијалном обиму. Закључно са 31. децембром 2016. године, Библиотека је у локалну базу података унела укупно 39.401 библиографски запис.

У 2016. години на обради библиотечко-информационе грађе радило је петоро каталогизатора са лиценцом за узајамну каталогизацију, односно одговарајућим привилегијама за обраду монографских и серијских публикација:

Библиотечки радник	Записи у локалној бази података		
	креирани	преузети	Укупно исправљених записа
1. Д. Благојевић	34	618	1.140
2. Н. Златановић	8	728	793
3. С. Игић	4	673	815
4. М. Шаровић	0	533	544
5. М. Јовановић	0	60	69
Укупно	46	2612	3.361

У 2016. години предузетом и спроведеном ревизијом целокупног књижног фонда, која још увек није у потпуности окончана сагласно одредбама *Правилника о инвентарисању, обради, ревизији и отпису библиотечко-информационе грађе и извора, као и вођењу евиденције о библиотечко-информационој грађи и изворима* (Сл. гласник РС, бр. 47/13), установићемо стварно стање књижног фонда Народне библиотеке Пирот у односу на стање регистровано у књигама инвентара.

Формирање електронског каталога који ће садржати целокупни расположиви фонд Народне библиотеке Пирот, што је представљало приоритет у досадашњем раду Библиотеке и чија је израда у финалној фази, основни је предуслов, уз набавку потребне опреме, да се приступи аутоматизацији и процеса позајмице. Народна библиотека Пирот је у априлу 2015. године инсталирала сегмент COBISS3/Позајмица.

Корисницима Библиотеке омогућено је претраживање како постојеће локалне, тако и база библиотеке у Србији и окружењу, што, између осталог, резултира све учесталијим захтевима за међубиблиотечку позајмицу.

Завичајно одељење

Завичајни фонд Библиотеке са преко 2.400 монографских публикација, значајном колекцијом завичајних серијских публикација и некњижне грађе, у сарадњи са музејом и архивом, врши функцију информационог центра и важан је фактор у

пружању релевантних података о локалној заједници, омогућавајући истраживачки рад и комплетно изучавање свих видова живота, развоја и стваралаштва одређене средине.

Свој превасходни циљ - сакупљање грађе чија је основна одлика завичајност, Библиотека је и у 2016. години успешно реализовала, тесно сарађујући са издавачким кућама, школама и другим сродним установама, размењујући своја издања. Сви локални издавачи са територије града поштују актуелни Закон о локалном обавезном примерку (*Сл. гласник РС*, 52/11). Грађа за ово одељење купована је и на сајмовима књига. У завичајном фонду заступљена је грађа која се односи на завичај или на његове појединце, чији су аутори са територије завичаја, односно чији су аутори на одређени начин везани за завичај и грађа која је штампана или објављена на територији завичаја до 1945. године.

Коришћење модерних технологија, каква је дигитализација, омогућило је промоцију завичајне баштине и ван локалних оквира, њену доступност најширој јавности. Виртуелна колекција Библиотеке, доступна на сајту пиротске и националне библиотеке у оквиру *Дигиталне Народне библиотеке Србије*, садржи 78 књига, *Пиротски зборник* и фонд разгледница, док је број дигитализованих публикација знатно већи. „Тештер нишавске митрополије“, „Нишавље“, „Водич: манастири и цркве у Понишављу“, „Пирот кроз векове“, „О пиротском ћилиму“, „Бојење тканине природним бојама“ само су неке од 120 дигитализованих књига - из виртуелне колекције Библиотеке која се перманентно увећава

Кроз реализацију заједничког пројекта са научним одељењем *Кутак за библиотерапију*, завичајно одељење је искорачило из своје основне делатности, наишавши на веома добар пријем код корисника. Овај пројекат је обухватио изложбе књига, радионице и индивидуални рад са заинтересованим члановима Библиотеке - у области библиотерапије.

Завичајну баштину и стваралаштво смо и током 2016. године редовно промовисали организовањем тематских изложби, књижевних вечери и промоција локалних стваралаца и издања.

У импровизованом простору читанице завичајног одељења сви заинтересовани за стваралаштво овог краја могли су да користе завичајну литературу која се не сме износити из библиотеке. Резултат свега овога су бројни стручни, семинарски и мастер радови, чији су аутори веома често сарадници Библиотеке, али и њени дародавци. Нове полице које су набављене у 2015. години допринеле су прописном смештају књига, у складу са актуелним стандардима за јавне библиотеке, као и бољој прегледности и доступности.

Завичајно одељење Библиотеке посетио је 641 корисник, који је консултовао 733 публикације, углавном из области географије и историје пиротског краја и књижевности и филологије.

Позајмна одељења

(одељење за одрасле кориснике, одељење за децу и научно)

Охрабрује податак да је Народна библиотека Пирот у 2016. години забележила укупан пораст броја корисника, броја посета и и издатих публикација у односу на 2015. годину, нарочито када је у питању одељење за децу и младе.

Година	Дечје одељење			Одељење за одрасле			Укупно		
	Упис. чланова	Број посета	Изд. књига	Упис. чланова	Број посета	Изд. књига	Упис. чланова	Број посета	Изд. књига
2004	403	4.163	5.341	561	5.885	9.785	964	10.048	15.126
2005	613	4.558	6.454	584	6.260	9.894	1.197	10.818	16.348
2006	730	4.830	7.237	600	5.798	8.941	1.330	10.628	16.178
2007	877	5.358	8.091	596	5.850	9.575	1.473	11.208	17.666
2008	816	5.305	8.129	580	6.318	10.032	1.396	11.623	18.161
2009	770	5.520	8.480	592	7.189	11.265	1.362	12.709	19.745
2010	926	5.462	7.976	592	6.557	10.727	1.518	12.019	18.703
2011	1.114	7.318	9.928	590	6.486	10.389	1.704	13.804	20.317
2012	1.149	7.373	10.443	554	6.558	10.986	1.703	13.931	21.429
2013	1.216	8.193	12.078	556	6.503	10.753	1.772	14.696	22.831
2014	1.198	7.263	8.945	592	5.988	10.373	1.790	13.251	19.319
2015	1.106	6.215	8.436	559	5.421	10.506	1.665	11.636	18.942
2016	1.195	6.905	9.631	540	5.538	10.459	1.735	12.443	20.090

Што се тиче библиотечке статистике на Научном одељењу, током 2016. године издато је 5.258 публикација (1.851 књига, 3.390 часописа, 17 књига на страном језику). Интернет читаоницу користило је 636 корисника. Током 2016. године забележена је и интензивнија међубиблиотечка позајмица. Евидентирано је 33 позајмљених публикација из других библиотека у Србији, а из наших фондова послато је 14 публикација на коришћење корисницима из Ниша, Зајечара. Крагујевца, Јагодине...

Научно одељење

Највећи подухват на Научном одељењу у 2016. години је свакако ревизија библиотечке грађе. Том приликом отписане се дотрајале и изгубљене публикације, уједначени су УДК бројеви, у СОBISS-у су спроведене исправке, додате су интерне ознаке за легате и библиотерапеутске књиге. Вишкове књига из фондова НБП је даривала заинтересованим корисницима. Полица са књигама постављена је у холу Дома Војске. Корисници су могли да односе књиге које их интересују, али и да доносе књиге које им нису потребне. Један део тих књига уврстили смо у фонд, а остале су биле на располагању другим корисницима.

Библиотекар Научног одељења се у току претходног периода бавио и обрадом публикација. Евидентирано је 544 преузетих записа у COBISS-у.

Ове године знатно је повећан број корисника заинтересованих за библиотерапију. Према годишњем статистичком извештају повећан је број позајмљених публикација тзв. *self-help* литературе, али и белатристике која утиче на лични раст и развој корисника. И током 2016. године није јењавало интересовање корисника за библиотерапију. Одржано је десетак радионица за децу и одрасле. Радионице су пратиле и изложбе књига. Кутак за библиотерапију у више наврата угостио је ученике ОШ „Вук Караџић“, а библиотекар који се баве библиотерапијом били су гости на часовима грађанског васпитања промовишући читање.

Највећи број публикација за Научно одељење купљен на пиротском *Салону књиге и графика*. Нешто мањи број књига купљен на Сајму књига у Београду.

На *Библионету* у Крагујевцу представљени су легати пиротске Библиотеке. Рад пиротских библиотекара *Бескрајна прича о пиротским легатима* биће објављен следеће године у зборнику са скупа.

Делегација ЕУ је 2016. године Библиотеци донирала полицу за књиге, сто, столицу и рачунар са пратећом опремом, који ће се налазити на Научном одељењу. Ова опрема чини целину и представља *Еутека* читалачки сет намењен корисницима.

На научном одељењу инсталирана је и опрема за слепе и слабовиде кориснике.

Радно време Библиотеке са корисницима је радним данима од 7,30 до 19,00 часова. На научном одељењу Библиотеке раде дипл. библиотекар Драгана Јовановић Ђурђић и књижничар Марија Шаровић.

Позајмно одељење за рад са одраслим корисницима

На простору од око 220 м², на старој локацији Библиотеке у улици Бранка Радичевића, смештен је књижни фонд са преко 40.000 монографских публикација - тзв. позајмно одељење за одрасле кориснике. Уз ово одељење функционише и читаоница, намењена превасходно ученицима и студентима, али и за читање дневне штампе. Како Библиотека не располаже салом за јавне скупове, читаоница је место на коме се одржавају књижевне вечери, разне трибине, предавања, смотре и друге манифестације и у том смислу својеврсна је „лична карта“ Библиотеке.

Годину 2016. Народна библиотека Пирот је завршила са 1.735 чланова, од тога 1.106 је учлањено на позајмном одељењу за децу и младе, док је 540 корисника на одељењу за одрасле. Док су чланови децјег одељења углавном ученици основних школа и деца предшколског узраста, структура корисника позајмног одељења за одрасле обухвата лица разнородног профила и степена образовања.

Библиотека је, поред својих сарадника, бесплатно уписивала ученике првог разреда пиротских основних школа, децу предшколског узраста, социјално угрожена лица и добровољне даваоце крви.

Главни задатак радника позајмног одељења је да што квалитетније услуже кориснике, тако да се улаже велики труд да се обезбеде сви тражени наслови. Да би се захтеви свих корисника испоштовали, води се и тзв. књига дезидерата, која је од великог значаја приликом набавке нових издања. Проблем представља то што акутелних наслова за којима влада велико интересовање нема у довољном броју примерака, те се стога организују и листе чекања. Путем сталне поставке атрактивнијих

издања која се редовно ажурира, повремених тематских изложби књига, редовне рубрике у локалном листу *Књиге на полицама библиотеке*, корисници су у прилици да се информишу о актуелним насловима.

Иако је овај књижни фонд смештен у потпуно безусловном простору, приступ целокупном фонду је слободан.

Од информационих инструмената корисницима позајмног одељења за одрасле на располагању су лисни алфabetски, стручни, предметни каталог и електронски каталог. Процес паралелног уношења нових и целокупног расположивог књижног фонда Библиотеке још није завршен, те је то, уз физичку раздвојеност овог простора од остатка Библиотеке, основни разлог зашто се још увек оклева са аутоматизацијом процеса позајмице књига.

На позајмног одељењу за одрасле кориснике раде дипломирани библиотекари Милан Јовановић и Милорад Костић, којима су у опису посла, поред рада са корисницима, и бројне друге активности – Милан Јовановић аутор је и сајта Библиотеке и задужен за његово редовно ажурирање, ангажован је и на пословима сервисирања рачунара и као логистичка подршка бројним дешавањима у организацији не само Библиотеке, док је дипломирани професор књижевности Милорад Костић као члан комисије за испитивање, односно жирија активно укључен у организацију такмичења „Читалачка значка“ и смотре рецитатора.

Дечје одељење и одељење за младе

Први задатак библиотека чији су корисници деца је увод у читање, а на библиотекарима дечјих одељења је да им представе књигу као драгоцен избор сазнања, поуке, забаве и радости. Стога дечји библиотекари, у много већој мери, него што је то случај код осталих категорија корисника, могу да унесу значајне разлике у живот оних којима служе. Библиотеке код деце стварају здрав став да су учење и образовање, као и овладавање језиком од велике важности.

На дечјем одељењу пиротске Библиотеке редовно су током 2016. године организовани пригодни програми, приређиване разноврсне тематске изложбе, обележавани значајни датуми и јубилеји. Дружење са дечјим писцима започели смо већ на Салону књиге, где се сада већ традиционално организује акција бесплатног учлањивања ђака првака, које је веома успешно анимирао најчитанији и најпопуларнији писац за децу и младе Урош Петровић.

Наставило се током целе године и са праксом да нам у организовану посету долазе деца из пиротских вртића, из сеоских школа и ђаци прваци.

У жељи да књигу и читање популаришемо међу основцима 2010. године покренули смо поново манифестацију „Читалачка значка“. Те године број деце која су узела учешће на такмичењу био је 90, годину дана касније било их је 335, 2012. године 475, 2013. године 637, 2014. године 537, док их је у 2015. учествовало 580. Овогодишње такмичење „Читалачка значка“, у организацији Народне библиотеке Пирот, окупило је 637 основаца, који су показали завидно знање у читању и разумевању прописаног штива. У знак пажње, Народна библиотека је у Дому Војске, по успешном окончању манифестације која је отпочела 20. маја и трајала до 3. јуна, приредила представу „Од штиклица до шналица“. Са близу петсто основаца, углавном узраста од првог до четвртог разреда, дружили су се књижевник Раде Јовановић и Драган Маринковић

Маринко, глумац Крушевачког позоришта. За старије основце била је „задужена“ Весна Алексић.

О новом циклусу такмичења школе су већ добиле обавештење, а на списку предвиђене литературе за читање много је нових наслова, предложених од стране деце и учитеља, јер је и то један од начина да читање и „Читалачка значка“ и даље побуђују пажњу најмлађих читалаца и чланова Библиотеке.

На децјем одељењу Библиотеке у 2016. радиле су библиотекарки Мирјана Ђирић и Тања Манчић (запослена на одређено време), која је имала посебан ангажман и у склопу такмичења „Читалачка значка“.

Радно време Библиотеке са корисницима је радним данима од 7,30 до 19,00 часова а суботом Библиотека ради од 8,00 до 13,00 часова.

Директор

Директор установе спроводио је одлуке Управног одбора, старао се о испуњавању плана и програма рада Библиотеке, наменском трошењу средстава, законитости, организацији рада и заступању Библиотеке у јавности. Народна библиотека Пирот је у 2016. години пословала у складу са усвојеним планом активности и готово у свим сегментима је унапредила рад и проширила услуге. Оно што је остало нерешено и што је било немогуће суштински променити, упркос покушајима и настојањима и директора и запослених у Библиотеци и редовним слањем захтева оснивачу, Скупштини општине Пирот, да Народној библиотеци одобри додатна средства за текуће одржавање зграде, како би се санирале и спречиле даље последице прокишњавања - је проблем неусловног простора, са којим је Библиотека суочена практично од дана оснивања и који је немогуће решити без озбиљног инвестирања.

Директор је обезбедио функционисање у пракси свих законских аката, а наменским трошењем средстава омогућен је, у условима на које није могло битно да се утиче, развој основне библиотечко-информационе делатности, стручни, просветни и културни рад установе.

Управни и Надзорни одбор

У протеклој години на седницама Управног и Надзорног одбора Библиотеке разматрана су бројна питања од значаја за функционисање Библиотеке и донете су следеће одлуке:

Управни одбор

- одлука о усвајању Извештаја о раду Народне библиотеке Пирот за 2015. годину са финансијским извештајем,

- одлука о усвајању Програма рада Народне библиотеке Пирот за 2017. годину са финансијским планом

- одлука о доношењу Правилника о коришћењу сопственог моторног возила у службене сврхе
- одлука о доношењу Правилника о организацији и систематизацији послова у Народној библиотеци Пирот
- одлука о доношењу Правилника о службеним путовањима
- и доношење одлуке о усвајању предлога Статута Народне библиотеке Пирот.

Надзорни одбор

- усвајање Извештаја о раду Народне библиотеке Пирот за 2015. годину са финансијским извештајем.

Закључак

У немогућности да одлучује о простору који би представљао адекватно и дугорочно решење вишедеценијског проблема, Библиотека је врло активно, углавном путем пројеката, у протеклих неколико година била посвећена опремању и уређењу одељења и служби, посебно научног и одељења за децу и младе, што је резултирало функционалном и пространим дејом и тинејџерском библиотеком, какву ретко која наша библиотека има. Улагано је и у набавку квалитетне опреме у циљу унапређивања електронске обраде грађе, као и обезбеђивање, у складу са скромним финансијским могућностима, стандардне опреме за смештај, чување, заштиту и коришћење библиотечке грађе.

Истовремено, програми Библиотеке су редовно, осим сале за одржавање промоција, пунили позитивним реакцијама странице електронских и штампаних медија. Остварни резултати и број пружених услуга, допринос унапређењу културе и позиционирању Пирота на културној мапи Србије и региона, чине Народну библиотеку Пирот препознатљивом и узорном институцијом у граду и шире. Стручни рад, креативност, иновативност, дигитализација, заштита културног наслеђа, богата издавачка делатност – препорука су да и оснивач, Град Пирот, Библиотеци обезбеди адекватан и довољан простор и средства за адаптацију истог у Дому Војске и тиме трајно реши смештај Библиотеке. Библиотека је спремна да се обрати за подршку и помоћ ресорном Министарству, укључи у пројекте прекограничне сарадње, уколико се у најскорије време издефинише њен статус у Дому Војске. У свакој прилици Библиотека је настојала да оправда себи задату улогу пожељног места за доживотно учење, истраживачки рад, места где се срећу људи и идеје, као и да заступа и брани праве вредности и да доприноси општем разумевању.

ДИРЕКТОР
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ ПИРОТ
Надица Костић

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ ПИРОТ
Јелена Спасић